

külvárosi szegénylegény-romantika kopott kellékeitől, stílusát is jóval rugalmasabbá edzenie, hogy indokoltta tegye az igényt, amely vele szemben támadt. Önmaga mélyeit még nem találta meg. Végzetes lehetne rá, ha tartósan megmaradna az önelégültség mostani holdog állapotában. Szeretném ebből kiriasztani, épen, mert bizom fejlődésében. *Juhász Géza.*

A magyar nép irodalmi könyvtára.
(1. *Vörösmarty Mihály válogatott költeményei.* Bp. 1930. 46 l. — 2. *János vitéz. Bolond Istók.* Irta: *Petőfi Sándor.* Bp. 1930. 47 l. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia.) Népművelési szempontból rég érzett hiányt szüntet meg az a becses kiadványsorozat, melynek két első füzeté most jelent meg. Amíg ugyanis a városi lakosság kevésbé iskolázott részének eddig is bő alkalma volt olvasási kedvének kielégítésére, addig a falu népe hosszú ideig csupán a naptárak vagy a vásári ponyva kétes értékű «szellemi» termésén csilapíthatta lelki szomjúságát. Igaz ugyan, hogy e bajon az utóbbi időben sokat segítettek az újonnan felállított népkönyvtárak, ezek mellett azonban az erre illetékesek szerint még mindig nagyon jó szolgálatot tennének az olyan tömegcikkszerű olcsó nyomtatványok, amelyek szabad teret nyújtva a választásnak, nemzeti klasszikusaink remekait vinnék közelebb az egyszerűbb műveltségű olvasókhöz. Nyilván ily belátás vezette a M. T. Akadémiát, mikor kiadóink mulasztását pótolva magára vállalta e nagyfontosságú ügy megoldását. A további tervek részletei még nem ismeretesek, de az eddig megjelent két füzet elég biztosíték arra nézve, hogy a sorozat irányítása hozzáértő kezekbe jutott. S ez nem mellékes, mert az anyag kiválasztása nehezebb, mint aminőnek eleinte hinnők. Vörösmartynak a köztudat szerint ünnepi hangulattól terhes, pompázó költészete pl. az első perc-

ben nem is látszik alkalmasnak népkönyvtári olvasmányul. A szóbanforgó sorozat első füzetének végigolvasása azonban az ellenkezőről tanuskodik. A negyvennégy verset magában foglaló szemelvénygyűjtemény egyes darabjai ugyanis mind olyanok, hogy belőlük a megértés veszélye nélkül szépen az olvasó elé tárul a nagy költő nemes lelkisége úgy a magán, mint a közéletéhez való viszonyában. Ott találjuk a kis gyűjteményben a Szózat-on kívül a Szép Ilonkát, a Fóti dalt, A szegény asszony könyvét, a Petikét és még több más becses darabot. A megválogatás tervszerűségét mutatja, hogy az egyszerűbb hangú, népies humorú költemények (Mák Bandi, Laboda kedve, Tót deák dala stb.) mellől nem hiányoznak egyes, a magasabb irodalmiság jegyében fogant művek sem, izelítőül az effélék iránt fogékonyabbak számára. Épily helyes érzekre vall a második füzetben Petőfi két remekének, a *János vitéz*-nek és a *Bolond Istók*-nak fölvétele. Akik az előbbinek az iskolából való ismeretét föltételezik s így külön kiadását fölleslegesnek ítélik, ne feledjék el, hogy a kiadvány első sorban falusi olvasóknak van szánva, ezek többségére nézve pedig bizony még Petőfi közismert meséje is újság.

Az említett művek szerzőiről — a füzet borítékának belső lapján — csak születésük és haláluk idejének s helyének megjelölése olvasható. E szűkszavúság némileg vitatható, de nem indokolatlan. Valószínűleg az a magyarázata, hogy a művek hatása minél zavartalanabban érvényesüljön. Akármint áll is a dolog, az bizonyos, hogy a két füzet úgy, ahogy van, nagy gyönyörűségére és lelki épülésére lesz azoknak, akiknek szánták. A sorozat szellemi irányítója nincs megnevezve az egyszerű, de ízléses kiállítású könyvecskék borítékán s így róla nem szólhatunk. Abban azonban talán nem csalódunk, mikor e szép váli-

kozás megvalósítását annak a nemes puritánságú egyéniségnek tulajdonítjuk, aki manapság oly szokatlan önzetlenséggel hordja szíven a M. T. Akadémia gondjait s még a fáradozásaiért őt megillető köszönetet is elhárítja magától.

A. B.

Dr. Kogutowicz Károly: Dunántúl és Kisalföld írásban és képen. I. kötet. 300 l. Szeged, 1930. M. kir. Ferenc József Tudományegyetem Földrajzi Intézete. — Az utóbbi évtizedek igen jelentős változást idéztek elő a földrajz-tudományban. A legfontosabb valamennyi között az, hogy a földrajz *nemzeti tudomány* lett. Lassan-lassan mindenki belátta, hogy népek, országok sorsában nemcsak az emberi akaratnak, hanem a föld ősi természetének is elhatározó szava van. Régebben, nem is nagyon régen, a földrajz címen szerettek mindenféle furcsa dolgot, nevetséges vagy bámulatba ejtő kuriózumot adni. Földrajzi munkák, útleírások vagy ehhez hasonlók igyekeztek a közönség ebbeli szórakozásának a lehetőség szerint, nem egyszer az igazság rovására, eleget tenni. Így vésődik be a nagyközönség gondolatvilágába, hogy a földrajz valami exotikum lehet. Támogatta ezt a hitet a hivatalos szaktudomány eljárása is, amely mindenáron fölfedezni akart. Nálunk is, másutt is a fiatal szaktudósokat olthatatlan vágy emésztette, hogy nagy utazásokat tegyenek, expedíciókat vezessenek és legalább is néhány hegyvonulatot vagy folyót keresztelhessenek el. Ezt a kort a tudományos kalandozások hőskorának lehetne nevezni. Ezt a kort a világháború zárta le.

Pedig a földrajz-tudomány igazi kutatató területe a *hazai föld* és nem az idegen föld; a földrajz-tudomány keresi azokat az összefüggéseket, amelyek a föld és az ember közt a tartós együttélés folyamán szövődnek. A lakóhely természete *visszatükröződik* mindazon élő lényen, amely a lakóhelyet állan-

dóan benépesíti. Növény, állat, ember bizonyos megszorításokkal csak függvénye a földnek. A jéghegyek világa, a forró sivatag, az őserdő más és más hatásokat vés belé az élőlények külső és belső alkatába. Viszont az élő lények, de legfőképpen az ember, szintén átalakítja környezetét. Rögtön világossá lesz a tétel, ha hasonlattal élünk. Ha Árpád apánk és vitézei feltámadnának és végig sétálnának az általuk elfoglalt «hazai» földön, bizonyára rá se ismernének. Minden megváltozott itt! S mégis lehetne-e joggal és elfogadhatóan erősítgetni, hogy ez a föld más, mint amelyet Árpád és vitéz népe birtokba vett? Bizonytal nem. Az éghajlat, a hegyek, a vizek, az erdőségek lombsátora, a mezők virága ma is azonos azzal, amely a beköltöző magyarságot köszöntötte. Miben áll tehát a nagy *változás*? Minden változás — ami történt — az emberi akarat megnyilatkozása. A folyók szabályozva, a mocsarak lecsapolva, az ugar feltörve az erdő határok közé szorítva, mind aszerint, amint az itt lakó ember érdeke diktálta. Az egykori természetes területtől a magyar kultúrterület lett. Ezer esztendő magyar munka köszöntené tehát Árpádot és népét.

Ilyen értelemben a földrajz-tudomány nem más, mint a földfelszín és az ember egymásra való hatásának, törvényszerű megnyilatkozásainak vizsgálata. Tehát a legszorosabb összefüggések megismerése, kibogozása. Ezért mondhatjuk, hogy a földrajz a legnemzetibb tudományok közé tartozik. Teljesen egyenértékű a magyar nyelvvel és a magyar történelemmel.

Ezt a felfogást vallja a hazai geográfia is. Ez szüli meg a szebbnél-szebb geográfiai munkákat. A mai geográfusnak nem kell idegen világrészekbe mennie, hogy kutatásokat végezhesen. Egy falu, egy város, vagy egy ország az érdekes problémák százait és ezreit kínálja.

Ez a földrajzi felfogás hozta létre